

Skupina mladih slovenskih umetnikov, slikarjev in kiparjev, ki se je oblikovala po vojni, leta 1953, imenovana tudi Grupa 53 ali Mladi 53. Sestavljali so jo slikarji **Milan Berbuč, Mire Cetin, France Peršin, Marko Šuštaršič, Melita Vovk**, grafik **Marijan Tršar** in kipar **Drago Tršar**. Leta 1955 sta se jim pridružila še kiparka **Alenka Eržen** in slikar **Ivan Seljak - Čopič**.

Milan Berbuč
Mire Cetin
Alenka Eržen
France Peršin
Ivan Seljak
Marko Šuštaršič
Drago Tršar
Marjan Tršar
Melita Vovk

Skupina 53

Prvič so razstavljali oktobra 1953 v spodnjih prostorih ljubljanske Moderne galerije, razstava pa je potem gostovala še v Beogradu in Zagrebu. Sledili so še trije nastopi skupine: leta 1955 v Jakopičevem paviljonu (brez M. Tršarja in s takrat novima članoma A. Eržen in I. Seljakom - Čopičem), leta 1963 (brez I. Seljaka - Čopiča) in leta 1973, ko so se ob 10- in 20-letnici ustanovitve skupine predstavili v ljubljanski Mestni galeriji. Pozneje kot skupina niso več razstavljali, jim je pa leta 2013 ob 60-letnici prve razstave skupine v Brežigrajski galeriji 2 bila posvečena razstava, na kateri so bila zbrana manj znana dela njenih članov. Razstava leta 1953 v spodnjih prostorih Moderne galerije velja za prvo razstavo, s katero so se mladi uprli prisili sledenja socialističnemu realizmu.

Skupina ni nastopila s posebnim programom. Povezovala jo je predvsem generacijska pripadnost, saj so bili njeni člani v glavnem generacija vpisanih v prvi letnik na ljubljanski akademiji v študijskem letu 1947/48.

Izjema in tudi neke vrste vodilna osebnost v skupini je bil **M. Berbuč**, ki je slikarstvo študiral že pred vojno v Zagrebu, v Ljubljani pa se je omenjenega leta vpisal na specialistični študij. Študij slikarstva je v Zagrebu dokončal tudi **F. Peršin**.

Skupni nastop je bil namenjen temu, da prikažejo, kakšne so sodobne umetnostne težnje, in opozorijo, da so te, zlasti od doma tako priljubljenega impresionizma, že bistveno napredovale. Hoteli so preseči takrat uradno zaželeno in akademsko privzgojeno posnemanje narave ter narediti korak naprej v izražanje lastnih vizij in avtorskih predmetnih interpretacij. Skupina se je, po prelomnem nastopu **Marija Preglja** z ilustracijami *Iliade* in *Odiseje* leta 1952 in razstavi abstraktnih slik **Staneta Kregarja** konec leta 1953 (skupaj z R. Debenjakom), prva usmerila v nove težnje in si prizadevala za sliko kot samostojen in ne več realistično zasnovan likovni organizem, za njeno urejenost, izraznost in preglednost.

Slovenska kritika jih je v glavnem sprejela pozitivno, njihovo iskanje novih izraznih možnosti je sprva etiketirala kot »modno muho« in »posnemanje Zapada«, pozneje pa jih

je priznala za konstitutivni člen slovenske in jugoslovanske umetniške slikarske avantgarde.

M. Berbuč (1920–1995) je diplomiral na zagrebški akademiji leta 1946 in v enem letu, 1947/48, zaključil specialistični študij slikarstva v Ljubljani. Opažen je bil že na spomladanskih društvenih razstavah v letih 1950 in 1951. Njegove formalne raziskave odmikanja od realizma so se začele s tihožitji. Sploh je bil M. Berbuč v skupini najnaprednejši, s picasovskimi transformacijami glave je v slikarstvo prvi na Slovenskem začel uvajati kubizem. Leta 1955 je živel v Amsterdamu, potem pa se je preselil v Zagreb. Slikarstvo je samosvoje razumel tudi drugi član skupine, **I. Seljak - Čopič** (1927–1990).

M. Cetin (1922–2016) je diplomiral na ljubljanski Akademiji leta 1951. Zase značilno liričnost in intimnost je ob stiku z italijanskim metafizičnim slikarstvom razvijal z zgledi iz italijanskega trecentističnega slikarstva. Razpoloženje njegovih slik spominja na zgodnja dela L. Spacala, saj se tudi on napaja iz mediteranskega sveta, navdihuje pa ga Istra.

F. Peršin (1922–1997) spada med redke slovenske slikarje, ki so po letu 1945 študirali na zagrebški Akademiji, kjer je diplomiral leta 1949. Trpka razpoloženja in melanholijo njegovih slik podkrepi trda črna stilizacija, ki se napaja pri francoskih zgledih, predvsem Bernardu Buffetu. Svoje slike skrbno tonsko organizira, saj želi, da bi vsa likovna sredstva pripomogla k enotnemu vtisu, ki ga slika pusti gledalcu. Je intimističen in hkrati ekspresiven.

M. Tršar (1922–2010) je po koncu študija umetnostne zgodovine in slikarstva (1951) leta 1953 na ljubljanski Akademiji zaključil grafično specialko pri Božidarju Jakcu. V njegovem delu odkrivamo odmeve ekspresionizma in nagnjenost h grobi stilizaciji, kjer se v figuralnem obdobju kažejo sledi francoskega slikarstva, v deformacijah obraza predvsem zgledi Georgesja Rouaulta, postopoma pa je prešel v abstrakcijo, tudi pod vplivom poglobljenega študija Vasilija Kandinskega. Ukvarjal se je tudi z likovno kritiko. Od leta 1968 do 1983 je na ALU

poučeval anatomijo in perspektivo.

A. Eržen (1926–2006) je leta 1950 na ljubljanski Akademiji diplomiral iz kiparstva, leta 1952 pa zaključila specialko. Kljub svoji kiparski izobrazbi se je ta izrazita kiparska portretistka leta 1963 na razstavi s Skupino 53 predstavila kot slikarka portretov, pri katerih se kaže nadih bizantinske umetnosti in vzdušje metafizičnega slikarstva.

M. Šuštaršič (1927–1976) je diplomiral na ljubljanski Akademiji leta 1951 in zatem obiskoval specialko za stensko slikarstvo pri Slavku Pengovu. Spada med tiste slovenske umetnike, ki so se izpopolnjevali v pariškem ateljeju Johnnija Friedlaenderja (1962). Vseskozi se giblje v svetu magičnega realizma, z včasih bolj, drugič manj izrazito fantastičnimi primesmi. Njegovo izhodišče so arhitekturni ambientni v duhu metafizičnega slikarstva, ki jih spočetka osebno označuje temačna atmosfera. Liki, ki jih vstavlja kot tujke v ta prizorišča, ohranjajo dobršno mero negibnosti in pogosto učinkujejo kot lutke. Zgodnjo temačnost v 60-ih letih zamenja geometrizirana barvitost, ki jo zatem zanihajo zgledi nove figurlike. M. Šuštaršič se je pozneje pridružil Grupi 69. Zadnja 3 leta svojega življenja je poučeval slikarstvo na ljubljanski ALU, pred tem pa je bil 7 let profesor na Pedagoški akademiji v Ljubljani.

D. Tršar (1927–2023) je diplomiral na ljubljanski Akademiji leta 1951, nadaljeval s kiparsko specialko pri Frančišku Smerduju, leta 1960 pa tam začel poučevati kiparstvo. V kiparstvu je opravil sistematičen razvoj od polnplastično-shematično zaključenih figuralnih oblik v plastiko množice, ki ga je začela zanimati od leta 1959 dalje. Izstopa predvsem z izrednim občutkom za izražanje premikov gmot ter ustvarjanje ravnotežja v horizontali in vertikali.

M. Vovk (1928–2020) je po diplomi iz slikarstva leta 1951 začela grafično specialko pri Božidarju Jakcu, zaključila pa jo je precej kasneje, leta 1972, pri Riku Debenjaku. Na prvi razstavi Mladih 53 se je predstavila z grafičnimi

deli, od druge razstave te skupine leta 1955 dalje pa se je predstavljala s slikami. Na njeno značilno slikarsko stilizacijo likov je vplivalo ukvarjanje z grafiko in globokim tiskom ter se dodatno oplajalo z njeno izvirno domišljijo. Izrazit je tudi njen prispevek na področju ilustracije, ukvarjala pa se je tudi s scenografijo.

Maja Lozić, R.

8. Marjan Dovjak, Avtoportret, 1959, olje na platnu, 50 x 65,5 cm

LIT.: F. ŠIJANEC, *Sodobna slovenska likovna umetnost*, Mb 1961, 212–222; *Skupina 53*, (bes. B. PLEVNIK KOSTNAPFEL), Lj 1963, kat. Mestne G; M. TRŠAR, *Skupina 53*, Likovne besede, 1988, 8/9, 150–151.